

УДК 378.14:78.01

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-21>**Ірина КОНДРАТЕНКО,***orcid.org/0000-0002-5853-6292*

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

(Чернігів, Україна) *kondratenko.choir@gmail.com***Лариса РОГОВЕЦЬ,***orcid.org/0000-0003-2372-6579*

народна артистка України,

доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,

голова предметно-циклової комісії відділу сольного співу

Чернігівського фахового музичного коледжу імені Л.М. Ревуцького

(Чернігів, Україна) *rogovetslarisa@gmail.com***Раїса БОРИЦЬ,***orcid.org/0000-0002-4506-5292*

заслужена артистка України,

доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,

викладач-методист

Чернігівського фахового музичного коледжу імені Л.М. Ревуцького,

художній керівник капели бандуристів імені Остапа Вересая

Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів та концертних програм

(Чернігів, Україна) *raysaborshch@gmail.com*

ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗИЧНИМИ ФАКУЛЬТЕТАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Стаття присвячена розробленню практичних рішень удосконалення організації освітнього процесу музичними факультетами під час війни. Актуальність проведеного дослідження зумовлена необхідністю адаптувати роботу закладів вищої освіти та мистецьких шкіл, які проводять навчання за музичними напрямками, до умов воєнного часу. Війна торкнулась всіх сфер життя, в тому числі, освіти. Студенти музичних факультетів сформували найбільш вразливу групу, а перехід на дистанційне навчання став складним завданням для багатьох із них.

Мета статті – розроблення практичних рішень удосконалення організації освітнього процесу музичними факультетами під час війни. Для досягнення мети в ході дослідження були проаналізовані основні форми організації освітнього процесу музичними факультетами, які були запроваджені в Україні з початком повномасштабного вторгнення окупаційних військ РФ, визначені їх основні переваги та недоліки, а також запропоновані шляхи їх усунення з метою забезпечення здобувачам вищої освіти безпечних умов для навчання та творчого розвитку, що є одним із основних принципів освітнього процесу в умовах воєнного стану.

В ході проведення дослідження були використані такі загальнонаукові методи дослідження, як аналіз, синтез, індукція та дедукція.

В статті вперше показано, які практичні рішення необхідно застосовувати для удосконалення організації освітнього процесу музичними факультетами під час війни.

За результатами дослідження встановлено, що забезпечення здобувачам вищої освіти безпечних умов для навчання та творчого розвитку є одним із основних принципів освітнього процесу в умовах воєнного стану. Дотримання цього принципу в умовах війни є дуже важливим. Для того, щоб зберегти життя та здоров'я студентів музичних факультетів ЗВО та їх педагогічних працівників, необхідно організувати навчання в умовах відсутнього або обмеженого доступу до музичної освіти на основі практичних рішень, що розроблені в ході проведеного дослідження.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання запропонованих практичних рішень удосконалення організації освітнього процесу вищими навчальними закладами та мистецькими школами під час війни.

Ключові слова: музичний факультет, фахові музичні дисципліни, заклади вищої освіти, дистанційне навчання, COVID-19, війна.

Iryna KONDRATENKO,
orcid.org/0000-0002-5853-6292

PhD in Arts,
Associate Professor at the Department of Art Disciplines
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) kondratenko.choir@gmail.com

Larysa ROHOVETS,
orcid.org/0000-0003-2372-6579

People`s Artist of Ukraine,
Associate Professor at the Department of Art Disciplines
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»,
Head of the subject-cycle commission at the Department of Solo Singing
Chernihiv Professional Musical College named after L.M. Revutsky
(Chernihiv, Ukraine) rogovetslarisa@gmail.com

Raisa BORSHCH,
orcid.org/0000-002-4506-5292

Honored Artist of Ukraine,
Associate Professor at the Department of Art Disciplines
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»,
Teacher-Methodologist
Chernihiv Professional Musical College named after L.M. Revutsky,
Artistic Director of the Bandura Band named after Ostap Veresay
Chernihiv Regional Philharmonic Center of Festivals and Concert Programs
(Chernihiv, Ukraine) raysaborshch@gmail.com

EDUCATION PROCECC ORGANIZATION DURING THE WAR BY THE MUSICAL FACULTIES

The article is devoted to the development of practical solutions to improve the organization of the educational process of music faculties during the war. The topicality of the carried out research is caused by the necessity of adapting the work of higher education institutions and schools of art, providing training on musical directions, to the conditions of war time. The war touched all spheres of life, including education. Music students formed the most vulnerable group, and the transition to distance learning became a difficult task for many of them.

The purpose of this article is to develop practical solutions to improve the organization of the educational process by music faculties during the war. To achieve the goal, the study analyzed the main forms of organization of the educational process by music faculties introduced in Ukraine with the beginning of a full-scale invasion of the occupation troops of the Russian Federation, identified their main advantages and disadvantages, and also proposed ways to eliminate them in order to provide higher education applicants with safe conditions. for learning and creative development, which is one of the basic principles of the educational process under martial law.

Such general scientific methods of research as analysis, synthesis, induction and deduction were used in the course of the study.

The article shows for the first time what practical solutions should be applied to improve the organization of the educational process by music faculties during the war.

According to the results of the study, it was found that the provision of a safe learning environment and creative development to applicants for higher education is one of the basic principles of the educational process under wartime conditions. Observance of this principle in conditions of war is very important. In order to preserve the life and health of students of music faculties of institution of higher education and their teaching staff, it is necessary to organize training in the absence or limited access to music education on the basis of practical solutions developed in the course of this study.

Practical significance of the study lies in the possibility of using the proposed practical solutions to improve the organization of the educational process of the higher educational institutions and art schools during the war.

Key words: music department, professional music disciplines, higher education, distance learning, COVID-19, war.

Постановка проблеми. Війна змінює спосіб життя кожної людини. Зміни торкаються і сфери освіти: ліцеї, коледжі, заклади вищої освіти зупиняють роботу або переводяться на дистанційний формат навчання.

Найбільш вразливу групу складають студенти прикладних напрямів підготовки. Незважаючи на розвиток технологій, перехід на дистанційні форми навчання став складним завданням для ЗВО, які готують спеціалістів у галузі мистецтва,

а саме музикантів. Через практичну орієнтацію цього напрямку підготовки процес навчання сильно залежить від матеріально-технічної бази закладу вищої освіти та самого студента. Крім того, на територіях, де тривають активні бойові дії або внаслідок їх проведення все зруйновано, доступ до інфраструктури закладів вищої освіти був обмежений або виключений.

Проблема й у тому, що більшість освітніх програм прикладного характеру неможливо реалізувати дистанційно (Шибанова Є.Ю., 2020). Не виключенням є освітні програми музичних факультетів закладів вищої освіти.

Разом з тим дослідники наголошують на важливості очного контакту студентів прикладних напрямів підготовки з викладачами (Абрамян Г.В., 2020). У дистанційному чи змішаному навчанні такий контакт дуже обмежений. В умовах воєнного часу змінюється не лише формат проведення занять, а й спосіб складання підсумкових іспитів.

Під час війни музичними факультетами за основу беруться освітні практики, сформовані під час пандемії COVID-19. Однак низка дослідників вважає, що навчання на їх основі не можна назвати якісними. Це явище отримало назву Emergency Remote Teaching and Learning 2 або Emergency Remote Teaching (ERT), що перекладається як екстрене віддалене викладання (Hodges С., 2020). ERT не є повноцінним еквівалентом ні стаціонарної, ні дистанційної освіти. Якщо мета онлайн-навчання – це відтворення повноцінного освітнього середовища, то ERT є тимчасовим переходом в альтернативний формат викладання у зв'язку з надзвичайною ситуацією, до якої можна віднести війну. Саме тому питання організації якісного освітнього процесу музичними факультетами ЗВО є досить актуальним.

Аналіз досліджень. На сьогоднішній день питання організації музичними факультетами освітнього процесу під час війни залишається невисвітленим. Разом з тим, велика кількість наукових праць присвячена організації роботи освітніх закладів, в тому числі, й музичних, в надзвичайних умовах. Зокрема, над цим питанням працювали такі науковці, як Полат Е. С. (2004), Олійник В.В. (2019), Романов Є.В. (2017), Hodges С. (2020).

Чимало досліджень з'явилося у період пандемії COVID-19. Вони проводилось як закордоном, так і в Україні. В них аналізувалась організація навчального процесу, труднощі, з якими зіштовхнулись студенти та викладачі, а також пропонувались шляхи їх вирішення. Авторами таких досліджень стали Абрамян Г. В. (2020), Бугайчук К. Л. (2016), Кадемія М. Ю. (2016) та ін.

Мета статті – розроблення практичних рішень удосконалення організації освітнього процесу музичними факультетами під час війни.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до питання організації музичними факультетами навчання в умовах війни, необхідно визначити суть поняття «освітній процес». Освітній процес являє собою інтелектуальну, творчу діяльність у сфері вищої освіти на науки та провадиться у закладі вищої освіти через систему наукових, методичних та педагогічних заходів. Вона спрямована на те, щоб передати, засвоїти, примножити та використати знання, уміння й інші компетентності особами, що навчаються, а також на те, щоб сформувати гармонійно розвинену особистість (Про вищу освіту, 2014). Відповідно до Закону України «Про державні гарантії у сфері освіти в умовах воєнного часу», держава сприятиме створенню безпечного освітнього середовища, організації здобуття освіти, освітнього процесу у формі, найбільш безпечній для життя і здоров'я людей в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (Про державні гарантії, 2022).

Саме забезпечення здобувачам вищої освіти безпечних умов для навчання та творчого розвитку є одним із основних принципів освітнього процесу в умовах воєнного стану (Освітня діяльність, 2022). Дотримання цього принципу в умовах війни є дуже важливим. Для того щоб зберегти життя та здоров'я студентів музичних факультетів ЗВО та їх педагогічних працівників необхідно організувати навчання в умовах відсутнього або обмеженого доступу до музичної освіти. При цьому необхідно враховувати, що в ряді регіонів може зберігатися реальна загроза для життя та здоров'я мирних мешканців. Тому організувати освітній процес музичними факультетами потрібно залежно від конкретної ситуації, що склалася в тому чи іншому регіоні.

Рішення про те, яка саме буде організований освітній процес музичними факультетами приймається директором закладу вищої освіти чи мистецької школи. При цьому враховуються рекомендації органу державної влади, якому підконтрольне це питання. В Україні – це Міністерство культури та інформаційної політики. Відповідно до Листа «Щодо освітнього процесу в мистецьких школах в умовах воєнного стану» від 22.03.2022 року №2267/9/2, організація освітнього процесу в умовах воєнного стану погоджується з військовими адміністраціями.

В умовах воєнного стану керівництвом ЗВО може бути прийняте рішення про призупинення

навчання на музичному факультеті, про дострокове завершення навчального року та про продовження надання освітніх послуг. Продовження навчання на музичному факультеті погоджується військовою адміністрацією. При цьому враховуються рекомендації державних органів. Перш ніж розпочати навчання, директор ЗВО чи мистецької школи визначає спроможність закладу та наявність ресурсів для продовження навчання. З'ясовується місцезнаходження викладачів, їх можливість та бажання проводити навчання. Також важлива їх психологічна готовність до проведення занять (Лист МКП, 2022).

В разі готовності закладів вищої освіти чи мистецьких шкіл, навчання на музичних факультетах може бути організоване в дистанційному або змі-

шаному форматі. Ці види навчання наведені на рис. 1.

Кожна з цих форм має свої особливості, якщо говорити про організацію освітнього процесу музичними факультетами під час війни.

Використання дистанційного навчання музичними факультетами відкриває нові можливості для безперервного навчання, робить його доступним та безпечним, знижує витрати на проведення навчання. Можна проводити навчання великої кількості людей, підвищувати його якість за рахунок застосування сучасних засобів, створювати єдине освітнє середовище.

Переваги організації дистанційного навчання музичними факультетами під час війни наведені в Табл. 1.

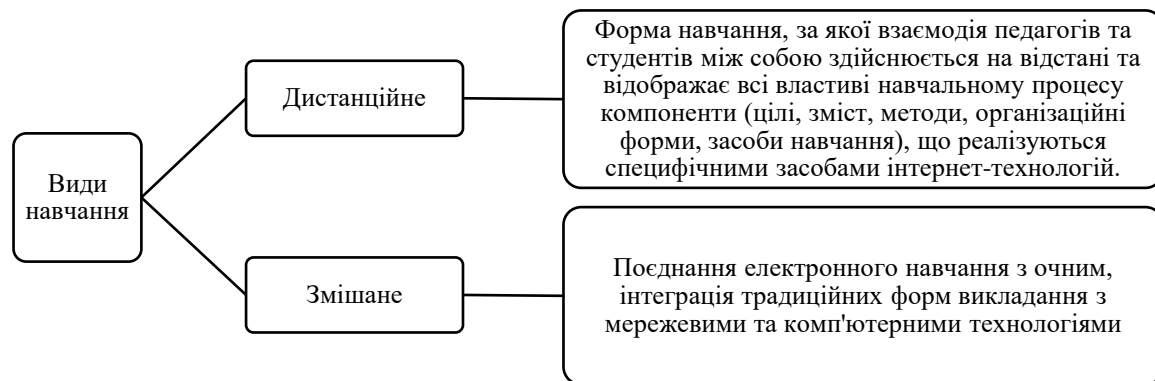

Рис. 1. Альтернативні види навчання, застосовувані під час війни

Примітка: систематизовано автором (Полат Е. С., 2004; Олійник В. В., 2019: 13)

Таблиця 1

Переваги організації дистанційного навчання музичними факультетами під час війни

Переваги	Пояснення
Технологічність	Навчання з використанням сучасних програмних та технічних засобів робить музичну освіту ефективнішою. Нові технології дозволяють зробити візуальну інформацію яскравою та динамічною, побудувати сам процес освіти з урахуванням активної взаємодії студента з освітнім середовищем.
Доступність та безпечність	Студенти музичних факультетів мають можливість вчитися віддалено, без відвідування закладу освіти, який знаходиться в зоні бойових дій.
Можливість вчитися без спеціальних відряджень, відпусток	Можна поєднувати музичну освіту з основною діяльністю.
Свобода та гнучкість, доступ до якісної освіти	Є можливість для вибору ЗВО чи мистецької школи. Можна обрати кілька курсів із різних університетів, з різних країн. Можна одночасно вчитися у різних місцях.
Індивідуальний характер навчання	Студент сам визначає темп навчання, може повертатися кілька разів до окремих уроків, може пропускати окремі розділи тощо. Слухач вивчає навчальний матеріал у процесі всього часу навчання, а не лише в період сесії, що гарантує глибші залишкові знання. Така система навчання змушує студента займатися самостійно і отримувати навички самоосвіти. Також це робить процес навчання більш творчим та індивідуальним, що дозволяє відкривати нові можливості для творчого самовираження майбутнього музиканта.
Активне застосування інтернет ресурсів	Студенти отримують творчі завдання, наприклад: прослухати досліджуваний твір у різних виконаннях як відомих майстрів, так і своїх однолітків, а потім проаналізувати. Можна «побувати» на якомусь онлайн-концерті, яких зараз проходить чимало. Така робота сприяє здобуттю нових знань, розвиває вміння аналізувати.

Примітка: систематизовано авторами

Директором ЗВО чи мистецької школи може бути прийнято рішення про продовження навчання на музичному факультеті в змішаному форматі. Враховуючи специфіку підготовки студентів музичних факультетів, змішане навчання є більш ефективним, однак його організація під час війни можлива лише при умові готовності закладів вищої освіти та викладачів. Його переваги наведені в Табл. 2.

Дистанційне та змішане навчання студентів музичних факультетів передбачає використання різних онлайн-платформ – загальних (які використовуються для вивчення всіх дисциплін) та спеціалізованих (підходять виключно для вивчення музичних дисциплін). Вони наведені в Табл. 3.

Завдяки можливостям дистанційного та змішаного навчання, а також різноманіттю інструментів, які можна використовувати студентам музичних факультетів, навчання під час війни цілком реальне. Однак в таких умовах виникає низка проблем, пов'язаних з його організацією, які потребують рішення. Вони наведені в Табл. 4.

Враховуючи вищезазначене можна сказати, що організація музичними факультетами навчання під час війни – досить складне завдання. Ні дистанційне, ні змішане навчання не може замінити повноцінні заняття. Однак в період війни музична освіта, організована таким чином, є цілком виправданою.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна дійти висновку, що основним принципом організації освітнього процесу музичними факультетами під час війни є забезпечення здобувачам вищої освіти безпечних умов для навчання та творчого розвитку. Збереження життя та здоров'я студентів ЗВО та їх педагогічних працівників можливе при умові організації навчання в умовах відсутнього або обмеженого доступу до музичної освіти на основі ефективних практичних рішень. Тому їх розробка та реалізація є дуже актуальною.

Встановлено, що дистанційна та змішана освіта є основними формами організації навчання на музичних факультетах під час війни. Визна-

Таблиця 2

Переваги організації змішаного навчання музичними факультетами під час війни

Переваги	Пояснення
Врахування потреб всіх студентів	Технологія змішаного навчання легко адаптується під потреби всіх студентів, незалежно від того, чи подобається їм навчатися в групах, чи індивідуально, чи через інтернет. На відміну від аудиторних занять та онлайн-курсів, які завжди мають обмеження, інтегровані освітні технології можна змінювати залежно від дисципліни, модуля, потреб самих студентів. Заняття з музики не завжди можна адаптувати під формат цифрового навчання, але додати до них інтерактивні елементи та онлайн-заняття завжди можна.
Безпека	Студенти музичних факультетів застосовують, обговорюють та моделюють нові навички у безпечній обстановці. Вони можуть знаходитися в більш безпечних населених пунктах, де не ведуться активні бойові дії чи навіть перебувати за кордоном.
Зниження витрат	Класичне навчання в аудиторії здається менш дорогим, ніж інтегроване. Але це лише на перший погляд. Час на поїздки до навчального закладу, оплата харчування, витрати на навчальні матеріали – це лише частина витрат, пов'язаних із стаціонарним навчанням. Інтегрований підхід до електронного навчання дозволять скоротити витрати учнів та позбавляє їх необхідності витрачати час на поїздки та проживання поза домом – якщо вони навчаються в іншому населеному пункті.
Набуття інтерактивного досвіду	При змішаному навчанні студенти музичних факультетів набувають інтерактивного досвіду. Вони можуть самостійно вирішувати, з яким типом контенту взаємодіяти, як виконувати завдання.
Підтримання зв'язку один з одним та з викладачем	Студенти постійно підтримують зв'язок один з одним і з викладачем, діляться своїми ідеями, обговорюють цікаві питання, дізнаються про нову інформацію та набувають практичних навичок. Це допомагає підтримати залученість кожного студента до навчального процесу та вказує викладачам на ті теми, які потребують більшої уваги.
Охоплення та персоналізація	Інтегроване навчання доступне людям з різних регіонів, різного віку та рівня освіти. Навчальні програми можуть підбиратися з урахуванням потреб кожного студента. Технології змішаного навчання порівнюють зі «шведським столом»: кожен студент сам обирає, як і коли він взаємодітиме з навчальним матеріалом. Здобуття знань у такому – вільному, невимушеному форматі – робить навчальний процес швидшим та ефективнішим.

Примітка: систематизовано авторами (Бугайчук К. Л., 2016: 18; Кадемія М.Ю., 2016: 330)

Таблиця 3

Сервіси та онлайн-платформи для навчання студентів музичних факультетів онлайн

Сервіси	Пояснення
Moodle	Moodle – це модульна платформа дистанційного навчання з багатим функціоналом. Платформа має більше 1500 модулів, тому у Moodle високий рівень кастомізації інтерфейсу та функцій.
Google Classroom	Classroom тільки умовно можна назвати повноцінною системою дистанційного навчання, швидше за все середовище, що об'єднало всі інструменти компанії Google для освіти.
Edmodo	Edmodo – сервіс для дистанційного навчання, що не потребує окремої установки. Edmodo такий собі Facebook для онлайн-навчання – його дизайн та інтерфейс дуже нагадують згадану соціальну мережу. Ним просто користуватися, він безкоштовний, і має достатньо функцій для віддаленої взаємодії зі студентами
Zoom	Популярний додаток, який можна назвати універсальним. Він може використовуватися для викладання всіх дисциплін, легко встановлюється на смартфони та комп'ютери.
Skype	Це незмінний лідер, який використовується викладачами та студентами впродовж багатьох років. Завдяки широкому функціоналу, він забезпечує всім потрібним для дистанційних занять та занять, які проводяться під час змішаного навчання.
Coursera	Популярна онлайн-платформа, яка може використовуватися студентами музичних факультетів. Вона підходить не тільки для навчання, а й для вдосконалення навичок. На сьогоднішній день вона включає більше 400 курсів. Студенти мають можливість безкоштовно слухати фахівців з музики кращих університетів.
Udemy	Платформа, на якій пропонується велика кількість курсів для навчання гри на багатьох музичних інструментах.
MasterClass	Ця платформа пропонує освоїти новий матеріал та взяти уроки у всесвітньо відомих музикантів. Вона може використовуватися для самостійного навчання без фізичної присутності викладача.

Примітка: систематизовано авторами (Кращі музичні освітні сайти, 2020; Навчання вдома, 2020)

Таблиця 4

Проблеми організації навчання музичними факультетами під час війни та їх рішення

Проблеми	Практичні рішення
1	2
Складна економічна ситуація, в зв'язку з якою студенти не можуть оплачувати навчання	Головне завдання закладів освіти в умовах війни – зберегти кожного студента та викладача та продовжити навчання після війни. Тому відраховувати студентів музичних факультетів не варто. Рекомендується призупинити навчання та відновити його після завершення дії правового режиму воєнного стану. В населених пунктах, в яких є можливість продовження навчання, можна скасувати оплату або здійснювати її після закінчення війни. Це питання узгоджується індивідуально з керівником закладу освіти.
Неможливість продовження навчання вимушеними переселенцями	Якщо в населеному пункті, де перебувають вимушені переселенці є заклади освіти з музичними факультетами, вони можуть прийняти їх на навчання. Вони можуть продовжувати навчання замість постійних студентів, які виїхали за кордон чи не продовжують навчання з інших причин. Також вимушеним переселенцям може надаватися навчальна база закладу, тобто музичне обладнання та музичні інструменти для того, щоб вони займалися дистанційно зі своїми викладачами (якщо є така можливість).
Проблема з працевлаштуванням викладачів музичних факультетів	Якщо в населеному пункті, де знаходяться викладачі музичних факультетів вимушені переселенці є відповідні ЗВО або мистецькі школи, вони можуть бути залучені до роботи. Якщо вони мають бажання організувати навчання дистанційно, їм потрібно надати базу навчального закладу (музичне обладнання, інструменти тощо).
Освітні програми музичних факультетів не відповідають умовам, що склалися	Освітні програми музичних факультетів потрібно адаптувати до особливого воєнного періоду. Необхідно створити умови для завершення навчання або ж підготовки до вступу в ЗВО чи мистецьку школу. При необхідності потрібно скасувати підсумкові роботи, які виконуються по завершенню навчання.
Недостатня цифрова компетентність викладачів музичних факультетів	Цю проблему можна вирішити шляхом підвищення кваліфікації, якщо є така можливість. Для підвищення цифрової грамотності викладачам необхідно покращувати свої знання та навички у використанні сучасних обчислювальних пристроїв та програмного забезпечення, інноваційних технологій (додатків), змінювати ставлення до сприйняття переваг сучасних технологічних пристроїв, а також у галузі перевірки інформації з відкритих джерел.

Продовження таблиці 4

1	2
Недостатня технічна та програмна оснащеність навчальних закладів	Далеко не всі ЗВО та мистецькі школи мають достатню кількість аудиторій з матеріально-технічним обладнанням, що дозволяє проводити онлайн зустрічі, а також доступ до інтернету. Багато навчальних закладів не працює або зовсім зруйновано. Тому забезпечити перехід на дистанційне навчання всього числа студентів стало реальною проблемою. Виходом із ситуації є призупинення освітнього процесу та його відновлення після закінчення війни або організація змішаного навчання, де є така можливість. Також допомогу з технічним та програмним забезпеченням можуть надавати навчальні заклади, які знаходяться на відносно безпечних територіях.
Слабка мотивація студентів музичних факультетів	Традиційне навчання характеризується особистою присутністю викладача та студентів в аудиторії, що супроводжується безпосередньою соціальною взаємодією. У такій формі мотивацією студентів керує сам викладач. Що стосується дистанційної та змішаної форми навчання, яке застосовується під час війни, то в даному випадку управління мотивацією більшою мірою займається сам студент. Для того щоб підвищити мотивацію студентів, необхідно формувати певну значимість вивченого матеріалу, за допомогою надання фактів, що підтверджують важливість інформації, що вивчається.

Примітка: систематизовано авторами (Романов Е.В., 2016: 57-58; Иванова П.О., 2016)

чено переваги дистанційного навчання: технологічність, доступність, безпечність, свобода, гнучкість, індивідуальний характер, активне застосування інтернет-ресурсів. Серед переваг змішаного навчання виділено: врахування потреб всіх студентів, безпеку, зниження витрат, набуття інтерактивного досвіду, підтримання зв'язку, охоплення та персоналізацію. Визначені найбільш популярні сервіси та онлайн-платформи для навчання студентів музичних факультетів онлайн: Moodle, Google Classroom, Edmodo, Zoom, Skype, Coursera, Udemy, MasterClass.

Розроблено практичні рішення удосконалення організації освітнього процесу музичними факультетами під час війни. До них необхідно віднести: надання вимушеним переселенцям – студентам ЗВО музичних факультетів та мистецьких шкіл, навчальної бази закладів, які знаходяться на безпечних територіях (музичного обладнання, музичних інструментів, доступу до інтернету); скасування оплати за навчання або її здійснення

після закінчення війни в тих закладах, де є можливість продовжити освітній процес; працевлаштування вимушених переселенців – викладачів музичних факультетів у ЗВО та мистецьких школах, які продовжують працювати; адаптація освітніх програм музичних факультетів до особливостей воєнного періоду; підтримка викладачів, підвищення їх цифрової кваліфікації; надання допомоги з програмним та технічним забезпеченням ЗВО на мистецьким школам, які постраждали внаслідок воєнних дій та не можуть перейти на дистанційне навчання; підвищення мотивації студентів музичних факультетів шляхом формування значимості вивченого матеріалу, надання фактів, що підтверджують важливість інформації, що вивчається.

Отримані результати можуть бути використані закладами вищої освіти та мистецькими школами України, які проводять підготовку за музичними напрямками, для організації освітнього процесу в умовах війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамян Г. В. Особенности организации дистанционного образования в вузах в условиях самоизоляции граждан при вирусной пандемии. Современные проблемы науки и образования. 2020. № 3. С. 1-9.
2. Бугайчук К. Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. Інформаційні технології і засоби навчання. Київ, 2016. Т. 54. № 4. С. 1-18.
3. Иванова П. О. Роль мотивации при дистанционном обучении студентов высшей школы. Международный научный журнал «Инновационная наука», 2016. № 12. С. 57-58.
4. Крапці музичні освітні сайти. Arefyevstudio, 2020. URL: <https://arefyevstudio.com/uk/2020/06/14/krashhi-muzichni-osvitni-sajti/>
5. Кадемія М. Ю. Використання змішаної технології навчання у дистанційній освіті. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Київ-Вінниця, 2016. Вип. 44, С. 330-333.
6. Навчання вдома. Tech.24tv, 2020. URL: https://tech.24tv.ua/navchannya-vdoma-spisok-program-platform-dlya-distantsiynogo-navchannya_n1416110,2020

7. Олійник В.В. Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти: підручник. Київ: ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», 2019. 13 с.

8. Освітня діяльність. Duit.edu, 2020. URL: <https://duit.edu.ua/educational-activities/>

9. Полат Е. С., Бухаркіна М. Ю., Моїсеєва М. В. Теорія і практика дистанційного навчання: учеб. пособие для студентов высших педагогических учебных заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2004.

10. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII/Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

11. Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану. Закон України від 15 березня 2022 року № 2126-IX/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text>

12. Романов Е. В. Дистанционное обучение: необходимые и достаточные условия эффективной реализации. Современное образование, 2017. №1. С. 172-195.

13. Шибанова Е. Ю. Оценка возможности перевода курсов на дистанционные формы обучения. Москва: НИУ ВШЭ, 2020. № 6 (36). С. 46-54.

14. Щодо освітнього процесу в мистецьких школах в умовах воєнного стану: Лист від 22.03.2022 року № 2267/9/2/МКІП. URL: <http://www.zarplata.co.ua/?p=10714>

15. Hodges C. The Difference between Emergency Remote Teaching and Online Learning. EDUCAUSE, 2020. URL: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>

REFERENCES

1. Abramyan G. V. Osobennosti organizatsii distantsionnogo obrazovaniya v vuzakh v usloviyakh samoizolyatsii grazhdan pri virusnoy pandemii [Features of the organization of distance education in universities in the conditions of self-isolation of citizens during a viral pandemic]. Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya, 2020, Nr 3, pp. 1–9. [In Russian].

2. Buhaychuk K. L. Zmishane navchannya: teoretychnyy analiz ta stratehiya vprovadzhennya v osvitniy protses vyshchikh navchal'nykh zakladiv. Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya [Blended learning: theoretical analysis and strategy of implementation in the educational process of higher educational institutions. Information technologies and teaching aids]. Kyiv, 2016. T. 54. Nr 4, pp. 1-18. [in Ukrainian].

3. Ivanova P. O. Rol' motivatsii pri distantsionnom obuchenii studentov vysshey shkoly [The role of motivation in distance learning of students of higher education]. Mezhdunarodnyy nauchnyy zhurnal «Innovatsionnaya nauka», 2016. Nr. 12. pp. 57-58. [In Russian].

4. Krashchi muzychni osviti sayty. [The best music education sites]. 2020. URL: <https://arefyevstudio.com/uk/2020/06/14/krashhi-muzichni-osviti-sajti/>. [in Ukrainian].

5. Kademiya M. Yu. Vykorystannya zmishanoyi tekhnolohiyi navchannya u dystantsiyniyi osviti. Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky navchannya v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy [Use of blended learning technology in distance education. Modern information technologies and innovative teaching methods in training: methodology, theory, experience, problems]. Kyiv-Vinnytsya, 2016. Vyp. 44. pp. 330-333. [in Ukrainian].

6. Navchannya vdoma. [Studying at home]. 2020. URL: https://tech.24tv.ua/navchannya-vdoma-spisok-program-platform-dlya-distantsiynogo-navchannya_n1416110,2020. [in Ukrainian].

7. Oliynyk V. V. Tekhnolohiya zmishanoho navchannya v systemi vidkrytoyi pislyadyplomnoyi osvity [Technology of blended learning in the system of open postgraduate education]. Kyiv: DVNZ «Un-t menedzh. osvity», 2019. 13 p. [in Ukrainian].

8. Osvitnya diyal'nist'. [Educational activities]. 2020. URL: <https://duit.edu.ua/educational-activities/>. [in Ukrainian].

9. Polat Ye. S., Bukharkina M. Yu., Moiseyeva M. V. Teoriya i praktika distantsionnogo obucheniya [Theory and practice of distance learning]. Moskva: Izdatel'skiy tsentr «Akademiya», 2004. [In Russian].

10. Pro vyshchu osvitu. [On higher education]: Zakon Ukrayiny vid 01.07.2014 № 1556-VII/Verkhovna Rada Ukrayiny. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. [in Ukrainian].

11. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakoniv Ukrayiny shchodo derzhavnykh harantiy v umovakh voyennoho stanu, nadzvychaynoyi sytuatsiyi abo nadzvychaynoho stanu. [On Amendments to Certain Laws of Ukraine Concerning State Guarantees in Conditions of Martial Law, State of Emergency or State of Emergency]: Zakon Ukrayiny vid 15 bereznya 2022 roku № 2126-IX/ Verkhovna Rada Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text>. [in Ukrainian].

12. Romanov Ye. V. Distantsionnoye obucheniye: neobkhodimyye i dostatochnyye usloviya effektivnoy realizatsii [Distance learning: necessary and sufficient conditions for effective implementation]. Sovremennoye obrazovaniye, 2017. Nr. 1, pp. 172-195. [In Russian].

13. Shibanova Ye. Yu. Otsenka vozmozhnosti perevoda kursov na distantsionnyye formy obucheniya [Assessing the possibility of transferring courses to distance learning]. Sovremennaya analitika obrazovaniya, 2020. Nr. 6 (36), pp. 46–54. [In Russian].

14. Shchodo osviti'oho protsesu v mystets'kykh shkolakh v umovakh voyennoho stanu. [Regarding the educational process in art schools under martial law]: Lyst vid 22.03.2022 roku №2267/9/2/MKIP. URL: <http://www.zarplata.co.ua/?p=10714>. [in Ukrainian].

15. Hodges, C. The Difference between Emergency Remote Teaching and Online Learning. 2020. URL: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>